

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

• VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. •

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van:

J. C. CETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel 10 cent
Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: Een les. — Het gordijn zakt. — Waardetheorie. — Nationaal Kapitalisme. — De Tribune op den Index. — Van den vrouwenarbeid. — Uit de Vakbeweging: de werkloozendemonstraties. — Boekaankondiging. — Ingezonden. — Feuilleton: De Crisis.

Van de Administratie.

Door een vergissing onzer expeditie is aan een aantal aanvragen om losse nummers van den 1sten jaargang niet voldaan. Zij, die zó de volgende week niet ontvangen, worden verzocht hun aanvraag te herhalen.

Buitenlandsche abonné's worden verzocht hun abonnementsgeld per postwissel over te maken.

Een les.

Toen op de vergadering van den A. B. B., waar de werklozenbeweging werd besproken, de afgevaardigde van de S. D. A. P. III. zijn standpunt had uiteengezet omtrent de taak van den A. B. B. in deze aangelegenheid, werd hem dit vanwege den Gemeentewerkliedenbond aangerekend als een lesje en op schampere wijze werd hij daarvoor bedankt. Wij, d. w. z. de besturen van bij den A. B. B. aangesloten organisaties, krijgen nu op andere wijze een les en wel in het laatste nummer van „De Vakbeweging”. Zelfs wordt daarin gesproken van

„spijt te gevoelen, dat wij medegewerkt hebben om afdelingen van bij ons aangesloten bonden te voeren naar den A. B. B. na hetgeen is voorgevallen op de vergadering van dit lichaam op 6 dezer, waar niet meer of minder besloten is dan om van de gelden, die de vakbeweging zelf zoo broodnodig heeft, ettelijke honderden guldens weg te smijten voor eene beweging, die aan de vakorganisatie (om het zeer zwak uit te drukken), geen enkel voordeel kan bezorgen, terwijl de kans van het tegendeel zeer groot is en die buitendien geheel ligt op het terrein der S. D. A. P.”

Het misdrijf van den A. B. B. moet dan wel zeer groot zijn, wanneer, zooals uit deze woorden op te maken valt, met oorlog bedreigd wordt. Waarin bestaat nu dit misdrijf? Eenvoudig hierin dat de A. B. B. met de S. D. A. P. tezamen gaat om de werklozenbeweging te leiden. Dat mag de Vakbeweging niet doen, het ligt geheel buiten haar terrein, zij moet alleen voor de „verzekering” zorgen. Wat gebeurt in een dergelijke beweging dan toch, dat de Vakbeweging haar handen moet thuis houden? Wel er worden vergaderingen en cursussen gehouden, brochures verspreid, werkloozentelling, een groote meeting, zoo noodig gevolgd door een straatdemonstratie, gehouden. Zijn nu al deze dingen niet bij uitstek geschikt en noodzakelijk ter versterking ook van de vakvereniging? Moeten de vakverenigingen niet juist zulke gelegenheden te baat nemen om in de eerste plaats de ongeorganiseerden het juiste inzicht der maatschappelijke wanverhoudingen bij te brengen en hen daardoor tot organisatie trachten op te wekken, en in de tweede plaats ook de georganiseerden wat meer kennis te geven? Volgens de redactie van „De Vakbeweging” mag dit niet, want:

„Er is voor deze actie ter vergadering van den A. B. B. geen enkel argument aangevoerd, ontleend aan de belangen der vakbeweging. De argumenten der voorstanders waren zuiver politieke en de geheele motiveering behoorde thuis in eene vergadering der S. D. A. P., niet in die eener vakverenigingsfederatie. Daar moeten argumenten worden gehoord, ontleend aan de belangen der Vakbeweging.”

Zou de redactie van „De Vakbeweging” ons eens willen aantonen waar in deze beweging de politieke belangen den boventoon voeren en het belang der vakbeweging niet gediend wordt? Vermoedelijk zal dit bezwaarlijk gaan, in hoofdzaak zal de kracht moeten geworpen worden op de bestrijding der straatdemonstratie. Hier vinden wij weer een angst terug die al eens van een andere zijde ook geopenbaard is. Moeten wij soms zoete jongens zijn en vooral stil thuis blijven ten einde onze goede bourgeoisie niet te verbitteren en daardoor hun aalmoezen niet te ontgaan? Wat is beter en slagender antwoord aan den minister en aan onzen burgemeester op hunne verklaring dat zij niet wisten of er werkloosheid was, dan die massa op straat te toonen?

De redactie van „De Vakbeweging” ging zelfs zoover van te spreken van een „avontuur,” doch laat zij gerust zijn, want er zitten genoeg beproefde en ernstige vakverenigingsmannen in den A. B. B. die er wel voor zullen waken, dat onberaden stappen zullen worden gedaan en niets zal worden ondernomen alvorens men zeker van zijn zaak is. Waarschijnlijk gelden er andere motieven bij de redactie van „De Vakbeweging”, die wij echter nog niet kennen en is men misschien beangst dat de vakbeweging te veel in politiek vaarwater verzeild raakt. Ditzelfde argument deed opgeld ten opzichte van het kiesrechtvraagstuk. Aanvankelijk was men bang ook hieraan mee te doen, en zie, eenige jaren later moest het bestuur van het N. V. V., gedwongen door de noodzakelijkheid, met een voorstel komen om daadwerkelijk aan die actie deel te nemen. Meer en meer zal het noodzaak worden dat de vakverenigingscentrale, hetzij plaatselijk of landelijk, met de S. D. A. P. hand in hand zal gaan en zich meer op politiek terrein zal moeten gaan bewegen. Niet van een enkele vakvereniging zal kracht kunnen uitgaan en het is dus onbegrijpelijk hoe de redactie van „De Vakbeweging” zeggen kan:

„Waar zijn in de tijden van groote werkloosheid onder de diamantbewerkers de straat-demonstraties gebleven, met of zonder politiegeleide? Wij herinneren er ons geen een.”

Alsof dit hetzelfde is als hetgeen de A. B. B. doen zal. Wanneer dit niet wordt ingezien, dan ziet het er treurig bij deze redactie uit.

Ten slotte zegt het bewuste artikel, doelende op de scheiding van politieke partij en vakbeweging in de bestuurdersbonden: „De tijd gaat dringen.” Dit zeggen wij na, doch in dien zin, dat de tijd dringt dat de vakbeweging zich meer politiek bewust gaat worden en niet bang wordt voor spoken.

M.

Het gordijn zakt.

Het gordijn zakt, nu de eerste acte der tragi-comedie te Berlijn is afgelopen.

Bülow heeft Dinsdag het onderhoud met Wilhelm gehad, waarnaar heel Duitsland, ja heel de wereld, met gespannen verwachting uitzag. Z. M. had tot Maandag zich door niets laten afleiden van de genoegens, welke hij sinds een week en langer najoeg, waarbij het neerschieten van weerlooze dieren afwisselde met maaltijden en cabaret-voorstellingen, die Z. M. kostelijk amuseerden. Middelerwijl had Bülow door middel van zijn organen van allerlei schakeering de publieke opinie laten bewerken. Hij

liet zich daar voorstellen als den ernstigen staatsman, die met het mandaat van het heele volk beladen voor de Keizerlijke Majesteit trad, gereed om waarborgen tegen verdere loslippigheid te krijgen of heen te gaan. Bülow, de listige en leeghoofdige schuimklopper als ernstig staatsman en mandataris van het Duitsche volk! Welk een schouwspel voor de goden! Bismarck zal ongetwijfeld zijn graf hebben doen schudden van grimmig lachen, nu deze glatte salondiplomaat de rol moest vervullen, die hij, de onbehouwen jonker met de kurassierslaarzen, zoo vaak tegenover den ouden, half-idioten Wilhelm I, 's Keizers grootvader had gespeeld.

Maar ziet. Het zorgvuldig van te voren gerepeteerd tooneel is volkomen geslaagd.

Bülow heeft de waarborgen gekregen, die hij verlangde. Heel de officieele en officieuze pers van rechts tot links, van de organen der jonkers tot die van de burgerlijke democratie juicht, want Bülow, Bülow, die zoo volkomen hun man is, blijft. Wilhelm heeft met een ernstig gezicht verzekerd, „dat hij zich beteren zou en dat hij het als zijn hoogsten keizerlijken plicht beschouwt, de standvastigheid der politiek van het Rijk te verzekeren, en daarbij de constitutioneele verantwoordelijkheid te beveiligen.”

Is er iets komischers denkbaar?

De politiek van het Rijk is . . . de zigzagkoers, het heen- en weerzwenken in alle richtingen, waarin juist het groote gevaar voor den internationalen toestand ligt en constitutioneele verantwoordelijkheid bestaat er niet, aangezien er geen parlementair régime is en de burgerlijke partijen dat niet willen scheppen.

Alles blijft dus, zooals het was, met dit onderscheid, dat Bülow voorloopig met den aureool van een volksmandataris uit de koelissen te voorschijn treedt.

Reeds vóór de laatste scène van dit bedrijf, het onderhoud tusschen Keizer en Kanselier had plaats gevonden, schreef het hoofdorgaan der Deutsche Partij:

„De zwendel heeft reeds succes. Zelfs de weinige liberale bladen, die nog eenigermate een koel hoofd hadden bewaard beginnen nu reeds in Bülow den zoogenaamden lastgever des volks te zien en zijn aanblijven als een zegepraal van den volkswil over het persoonlijke regiment te beschouwen.

In werkelijkheid gaat 't in 't geheel niet om 't heil des volks, maar is er een strijd tusschen Keizer en huismcier. *) Treedt de Keizer terug, geeft hij den Kanselier zoogenaamde verzekeringen en blijft hij op den achtergrond, dan wint onder de bestaande omstandigheden niet het volk, maar de Kanselier. In de plaats van het persoonlijke regiment des Keizers treedt het persoonlijke regiment van den Kanselier.

De eerste acte van de tragi-comedie, die met de nieuwe sensatie begon, is hiermee ten einde.

Het gordijn kan opgaan voor een nieuw bedrijf.

Doch in elk volgend bedrijf zal grooter en betekenisvoller zijn de rol, die het personage vervult, die ten slotte het drama zal doen afloopen, de rol van het revolutionaire Duitsche proletariaat, de eenige persoon die op dit tooneel nog als Held kan optreden.

v. R.

*) Zoo heetten de machtige paleisbeheerders onder de Merovingische dynastie in het Saksische rijk, die ten slotte de dynastie van Karel den Grooten hebben gesticht.

Waardetheorie.

Het socialistische proletariaat draagt er roem op, wetenschappelijk inzicht in het wezen der maatschappij te hebben, een inzicht dat den heerschenden klassen en hun geleerdsten vertegenwoordigers verborgen is. Elke wetenschap echter eischt grondige studie, veel kennis van hulpwetenschappen en algemeene ontwikkeling; elke wetenschap eischt den ganschen mensch en kan dus slechts door den vak-geleerde geheel beheerscht worden. De leek, die nog wat anders te doen heeft, en vooral de proletarier, wien algemeene ontwikkeling ontbreekt en wiens tijd en kracht in loondienst voor het kapitaal worden opgeteerd, kan geen wetenschapsman zijn; hij kan, naar het schijnt, hoogstens napraten, wat anderen hem vóór-zeggen.

Deze tegenstelling ligt ten grondslag aan de aanvallen, die in den laatsten tijd tegen het streven naar ontwikkeling in de Partij gericht worden. Wat heeft de massa aan theorie? Theorie kan slechts voor theoretici, voor vaklieden, voor intellektuelen zijn, die daartoe de noodige grondige kennis reeds hebben opgedaan. Wie kan een theorie in haar geheel begrijpen, die niet haar ontstaan en haar samenhang met andere theorieën kent? En daar nu geen proletariër tot de studie van Adam Smith en Thomas van Aquino komt, is het onmogelijk, dat hij de waardetheorie kan verstaan en beoordeelen, en ervoor kan opkomen als voor een zelf-verkregen, wetenschappelijke overtuiging.

Deze tegenwerpingen berusten op een geheel verkeerde opvatting, voortkomende uit de bekrompen vooroordeelen van een van het praktische leven uitgesloten geleerdenkaste. De burgerlijke maatschappij heeft theorie en praktijk gescheiden en het werken in de theorie, het geesteswerk, tot een bijzonder beroep van geleerden gemaakt. Deze beschouwen hun geestelijk departement als iets zelfstandigs, los van de stoffelijke werkelijkheid. Dat brengt hun er eenerzijds toe, de theorie, de wetenschap om haarszels wille te bestudeeren en heelemaal uit het oog te verliezen, dat de theorie alleen maar tot het begrijpen van de werkelijkheid moet dienen. We bedoelen immers met „theoretisch begrip” steeds het grondig verstaan van de praktijk. Iedere theorie heeft, dat spreekt vanzelf, haar bijzondere moeilijke en onopgeloste kwesties, die overgelaten moeten worden aan het onderzoek der wetenschapsmensen. Maar het doel van alle theoretische studie in de staathuishoudkunde is niet, over een dergelijke bijzondere kwestie een geleerde verhandeling te kunnen schrijven, maar de beweging van de kapitalistische samenleving te doorzien, zooals dat voor den klassenstrijd noodig is.

Anderzijds zijn de vakgeleerden, vooral op het gebied der geesteswetenschappen geneigd, de ontwikkeling van de wetenschap als een eigen zelfstandige, geestelijke ontwikkeling op te vatten. Geniale „helden der wetenschap” hebben het gebouw der wetenschap opgetrokken, elkeen voortbouwend op het werk zijner voorgangers en de fouten van de oude theorie verbeterend. Bij zulk een opvatting moet het bovenal noodig schijnen, andere en vroegere theorieën te verstaan, om een of andere theorie te begrijpen. Wat kan hij van de waardetheorie van Marx begrijpen, die *alleen* deze waardetheorie kent? vraagt Bernstein. In werkelijkheid berust de heele wetenschap op feiten, en het kennen van die feiten is voor het begrijpen van een theorie gewichtiger dan de kennis van *andere* theorieën. Dit klemte te meer, daar de vroegere economische theorieën de weerspiegeling waren van de toenmalige economische verhoudingen, die

van de onze verschillen. In zijn eigen levenservaring, die hem de feiten van het economisch leven in de ziel branden, herkent de proletariër de waarheid van de economische theorie.

Nu is deze waarheid, dat het proletariaat door de toestand, waarin zich zijn klasse bevindt, bizonderen aanleg heeft om de leer van meerwaarde en kapitaal te verstaan, iederen Sociaal-demokraat bekend. Daarom beroepen zich de aanvallers van de proletarische ontwikkeling voornamelijk op de meer speciale waarde-theorie. Want de waarde-theorie, die eenerzijds de grondslag vormt van de heele economie van Marx, schijnt anderzijds een moeilijke abstracte theorie, eerder geschikt voor akademische dissertaties dan voor proletarische hersens. Wie de veel besproken vragen, welke arbeid eigenlijk waarde vormt, en wat onder maatschappelijk noodzakelijke arbeid verstaan moet worden, niet zonder een foutje kan beantwoorden, blijft toch eigenlijk een beunhaas, wien het fundament voor alle grondig weten ontbreekt!

Wat aan zulke opmerkingen opvallend is, is de burgerlijke opvatting die de opmerkers eigenlijk van de waardetheorie hebben. Het antwoord op de vraag, waartoe de waardetheorie dienen moet, luidt bij de bourgeoisie en bij het proletariaat zeer verschillend. De bourgeoisie interesseert de kwestie, waarom de waren zoo- en zooveel kosten; het proletariaat wil weten, wat eigenlijk de oorzaak is van de uitbuiting? De bourgeoisie vraagt naar de prijzen der waren; het proletariaat naar de inrichting der maatschappij. Omdat het doel van de waardeleer voor de burgerlijke economie alleen maar het onderzoek naar de prijs der waren is, vatte de burgerlijke staathuishoudkunde ook de waardeleer van Marx direkt op als de stelling, dat de prijs der waren direkt bepaald wordt door de arbeidstijd. Al haar polemieken met de marxistische waardeleer draait om deze misvatting. En toen den burgerlijken ekonomen eenmaal duidelijk was gemaakt, dat volgens Marx de prijs slechts het eindresultaat was van vele samengestelde werkingen, waarvan alleen de hoofdzak in de drie banden van „*Das Kapital*” van Marx behandeld wordt, vroegen ze geërgerd, waartoe zulk een theorie dan toch dienen moest?

De economie van Marx bedoelt de inrichting der samenleving, het wezen van de uitbuiting en van de meerwaarde duidelijk te maken, en moet daarom allereerst het wezen van de waarde onderzoeken. De vraag is dan echter niet, waarom twee waren *juist in die en die bepaalde verhouding* met elkaar worden geruild, maar *waarom zij eigenlijk geruild* kunnen worden, wat dus de oorzaak is van hun *qualitatieve* gelijkheid. Bij de ruil zijn de waren hierop aan elkander gelijk, dat zij hoeveelheden zijn van dezelfde stof: *waarde*. Het wezen van dit woord wordt nu door Marx verklaard als te zijn: *maatschappelijk e arbeid*. Daarbij valt de nadruk niet op het woord: *arbeid* — ook andere ekonomen hadden de arbeid reeds als de maatstaf van de waarde genoemd — maar op het woord: *maatschappelijk*.

De beteekenis van de waardetheorie van Marx ligt niet hierin, dat ze regels geeft voor de juiste bepaling van de waarde der verschillende waren, maar in de verklaring van de *waarde* als een *maatschappelijke verhouding*. In een waren-voortbrengende maatschappij werken de menschen voor elkander; wat de een consumeert (gebruikt), wordt door den ander geproduceerd (voortgebracht). Al blijkt het niet openlijk, al is het verborgen, want ieder producent werkt *afzonderlijk* en *geïsoleerd*, de arbeid is maatschappelijke arbeid. In den ruil treedt dan deze verhouding der menschen onderling als een verhouding van hun arbeids-

produkten op. De arbeidsprodukten zijn als waarden met elkander te vergelijken, en die waarde is de uitdrukking van de maatschappelijke natuur van den arbeid der afzonderlijke menschen.

Dit thema wordt in het eerste hoofdstuk van *Das Kapital* behandeld. Slechts het misverstaan van den inhoud daarvan kan deze waardeleer voor een abstracte geleerde theorie verklaren, die voor proletarische hersens niet deugt. Juist omgekeerd. De ervaring leert, dat het de burgerlijke ekonomen nog steeds niet lukt de kern van de waardetheorie te vatten, terwijl zij voor den sociaal-demokratischen arbeider de natuurlijke grondslag vormt voor zijn begrip van de kapitalistische samenleving. A. P.

„Nationaal” Kapitalisme.

De Nederlandsche arbeiders kunnen dezer dagen weer eens les nemen in de waardij der frasen, waarachter het kapitalisme zijn eenige drijfkracht, de profijtzuucht, bij wijlen tracht te verschuilen.

Wanneer het er opaan komt, den Staat, d.w.z. de belastingen, door de grootte volksmassa's opgebracht, te gebruiken om een bepaalde groote kapitalistische onderneming, d.w.z. haar aandeelhouders, winst te bezorgen of te waarborgen, dan geschiedt zulks in den naam van het nationalisme. Het nationale kapitaal moet worden gesteund door den Staat, heet het dan, want, indien het „nationale” kapitaal 't goed heeft, bloeit ook de nationale arbeid. De Staat heeft tot plicht de belangen van den „nationalen” arbeid te bevorderen; immers de bloei van dien arbeid komt ook weer de andere klassen, middenstand, ambachtslieden, winkeliers enz. ten goede en voedt ten slotte ook weer den Staat.

Onder deze en dergelijke leuzen worden dan aan „nationale” stoomvaartmaatschappijen, aan spoorwegen, in andere landen zelfs wel aan industriële ondernemingen, subsidies uit de Staatskas verleend, een vorm van protectie, waartegen zich zelfs onze liberale bourgeoisie, op een enkelen steilen beginselman na, niet verzet, omdat zij bij dergelijke scheepvaart-ondernemingen, geïnteresseerd pleegt te zijn.

Tot deze, zijdelings, gesubsidieerde maatschappijen behoort in ons land de Maatschappij Zeeland, die het brievenvervoer naar Engeland voor den Staat bewerkstelligt en daarom eenige tonnen jaarlijks als gewaarborgd bedrag ontvangt.

Nu heeft deze maatschappij eenige nieuwe booten noodig. De drie bestaande tamelijk groote scheepsbouwwerven in ons land boden aan die drie booten gezamenlijk te maken ieder één, maar zóo, dat ze volkomen gelijk en gelijkvormig zouden worden, gelijk de Zeeland noodig heeft. Ook in de scheepbouw is groote slaptte en werkeloosheid ingetreden, sinds dezen zomer ongeveer, en 't lag dus ongetwijfeld op den weg eener „nationale” maatschappij, om de „nationale” industrie het werk toe te staan, wanneer deze verklaarde het goed en niet duurder dan de buitenlandse te kunnen afleveren. Maar jawel! De „nationale” commissarissen dezer „nationale” maatschappij, die vóór alles, *gelijk ze zelf verklaren*, moeten zorgen voor de belangen hunner „nationale?” aandeelhouders dachten er anders over en weigerden, onder de meest oppervlakkige voorwendsels, de booten aan de nationale industrie te gunnen, omdat, ja omdat deze ze niet alle drie op één werf kon bouwen.

De zaak lekte te vroeg uit en er ontstond een polemiek in de burgerlijke pers over deze „nationale” daad, die, gegeven de werkeloosheid, natuurlijk de verontwaardiging wekte van alle burgers, die of bij de industrie geïnteresseerd zijn, of geen aandelen bezitten in de Zeeland. Van een kapitalistisch standpunt sprak het beslissende woord in die discussie de heer Monchy, voorzitter der Rotterdamsche Kamer van Koophandel. Dat woord luidde: „de commissarissen der Maatschappij Zeeland hebben met niets anders rekening te houden dan met de belangen van de aandeelhouders, die hebben zij naar hun beste weten te dienen.”

krisis. Dat moest vooral zoo lijken aan menschen die niet nauwkeurig de geschiedenis der krisissen kennen.

Saks onderzoekt nu met de hulp van Tugan's geschiedenis der krisissen de feiten.

En wat blijkt nu?

Niet alleen, dat, wat betreft sterke speculatie, geldschaarschte enz. het begin van deze crisis (als slot van een periode van overrijke productie) precies normaal, d.w.z. gelijk aan vroegere krisissen is geweest, maar ook dat zelfs de dubbele beurs„krach” eerder als regel dan als uitzondering moet wordeu beschouwd.

Want vóór de crisis van 1836 kwam eerst een beurskrisis in '35 en toen nog een in '36. Vóór die van '47 eerst die in '45 en toen nog een in '47. Vóór die van '57 eerst een in '56 en toen weer een in '57. Bij al deze krisissen raakte de eerste der twee de productie schijnbaar nog niet, op de tweede volgde onmiddellijk de produktiekrisis. Alles precies als nu. In '67 en '73 kwam slechts één beurskrisis de produktiekrisis inluften.

Bij de volgende krisissen, tot die na 1900, vervangt de lange depressie den plotseligen ommekeer. En nu blijft de geldkrisis uit! Wel een bewijs, zooals Saks juist en snedig opmerkt, dat crisis, zij het dan ook in anderen vorm, tóch komt, óók zonder geldkrisis, en dat geldkrisis dus niet *de* oorzaak van haar kan zijn. „Het gewichtige punt komt hier aan 't licht: met of zonder kredietshokken, met of zonder speculatie, met of zonder wereldschokkende gebeurtenissen treedt de periode van stremming in de productie op.” Het kapitalisme kan blijkbaar plotseling, met overhaaste inspanning van alle krachten, rijzen, — dan spant het het krediet zóo zeer, dat ook dit bij den noodzakelijken overgang tot een langzamer tempo in elkaar stort, het kan ook langzamer omhooggaan zonder al te groote overspanning van het krediet. In het laatste geval volgt geen beurskrach. Maar in beide komt de productieverzwakking noodzakelijk als deel van den kapitalistischen productie-kringloop.

Ook in dit punt dus geen verschil nu met vroeger.

4 Treub schrijft: „Het duidelijkst bewijs dat wij nu

Feuilleton.

De Krisis.

SAKS TEGEN TREUB,
door H. GORTER.

II.

Wij zagen in ons vorig artikel dat Treub eerst de crisis uit den productiekringloop losmaakt, daarna de krisissen van voor 1870 scheidt van die na '70, ten slotte als oorzaak, volgens Marx, van de crisis noemt, wat bij hem niet de oorzaak is. Alles vervalschingen die moeten dienen om te kunnen zeggen dat Marx' theorie onwaar is, en dat de oorzaak van de leelijkheid van het kapitalisme die crisis heet, aan persoonlijke dingen, als speculatiezuucht, te wijten is.

„De berekening,” schrijft Saks nu verder, „der socialistische en anti-socialistische Marx-herzieners was aldus: de krisissen, ondanks Marx, verdwijnen meer en meer en worden vervangen door depressies; een depressie is een verzwakte crisis; er zijn redenen te vinden, althans te zoeken, waarom ook de depressies, niet minder dan de krisissen, hun rest van kwaadaardigheid zullen verliezen; krisissen, zware loondruk e. d. zijn de kinderziekten van het kapitalisme, dat met de jaren blijkt minder „Marxistisch” te worden; wij zijn op weg een fatsoenlijk en getemperd kapitalisme of op fatsoenlijke wijs een getemperd socialisme langs geleidelijken weg, al ingroeiende, al uithollende te bereiken.”

Die theorie bleek al door de krisissen van 1900—1902 eenigszins „ongemotiveerd”, de crisis van 1907 slaat haar in splinters. Dat zou men tenminste denken. Maar het revisionisme is even taai als de crisis zelf. Het gooit het nu over een anderen boeg en beweert: deze crisis is wel erg, maar zij is een uitzonderingskrisis, heel anders dan alle andere, en heelemaal niet volgens de regels die Marx voor een crisis had gevonden.

Saks gaat nu met behulp van de geschiedenis der krisissen door Tugan-Baranowsky de verschillende punten na, waarin zij, volgens de Marx-herzieners, van vorige

krisissen zou afwijken. Het resultaat van dat onderzoek vult zijn Tweede Hoofdstuk. Hij vindt het volgende:

1e. De tegenwoordige crisis is van precies hetzelfde type als de krisissen van 1815 tot ± 1870 in zooverre als zij een plotselinge en met de snelheid van een aardbeving gekomen afsluiting is van een periode van langzame opkomst en bloei (1903 tot 1907). Evenals toen is zij een overgang van wat Marx ook overproductie, d.w.z. te rijkelijke productie noemde, tot zeer zwakke productie. Precies als vroeger hebben ook nu overproductie, overspekulatie en overkrediet elkaar opgejaagd; even als vroeger volgt ook nu de door geld- en kredietkrisis gestaaide verslapping van het productieproces. In den gang van zaken, wat dit betreft, niet het geringste verschil met 1815 tot 1870.

2e. Evenals vroeger is deze crisis uitgebroken in den herfst. Dat gebeurde ook vroeger met de groote handelskrisissen, in onderscheid met de kleine, die slechts enkele takken van productie, geld- of warenhandel troffen.

De oogst komt in den herfst. Eerst dan wordt haar grootte bekend, de hoeveelheid katoen, vlas, hennep, graan, tabak, wijn waarop te rekenen valt. Als de speculatie op de warenmarkt blijkt verkeerd te zijn geweest, kan een reactie in de prijzen optreden. De graanoogst is voor Noord-Amerika, waar deze crisis uitbrak, van overwegend belang, zij staat met de spoorwegopbrengsten, „het kritieke punt der Amerikaanse economie”, in nauw verband.

3e. „Speciaal van de crisis van thans geldt, dat zij in haar oorsprong en uitingen bij uitstek een geld- en kredietkrisis is,” beweert de heer Treub. De schijn is vóór hem, zegt Saks, want zij leek werkelijk te beginnen met twee krisisschokken aan de beurs: de eerste in Maart 1907, toen de koper- en spoorwegaandeelen in New York plotseling daalden, de tweede de algemeene krediet- en geldpaniek in Amerika in October.

Deze geheele tijd van geldschaarschte en beurskrisis moest de gedachte wekken, eerst, toen in den aanvang de productie nog „goed” scheen te blijven, dat deze geldkrisis buiten de productie omging, later, toen de productie „slechter” werd, dat de geldkrisis de oorzaak was van de productie-

Knoopt die woorden in uw oor, Nederlandsche arbeiders! De belangen van de aandeelhouders, d.w.z. van degenen, die absoluut geen deel meer nemen aan den maatschappijlijken arbeid, alles: de belangen van den nationalen arbeid, van honderden vrouwen en kinderen, daartegenover niets.

Hoe zegt een Oostenrijksch sociaaldemocraat het ook weer? „Aristoteles noemde het werktuig een onbezielden slaaf, maar door den interest is de vrije maatschappij der levenden in waarheid tribuutplichtig gemaakt aan haar doode slaven.”

v. R.

De Tribune op den Index.

Naar aanleiding van het door ons gepubliceerde feit, dat de kolportage met de Tribune op de vergadering waar Troelstra sprak door het Rotterdamse Federatie-Bestuur is verboden, zijn ons tot dusverre twee besprekingen van het geval bekend geworden. Geen van beide kunnen tot onzen spijt het feit ontkennen. De eene, die van onzen ouden partijgenoot P. J. Helsdingen, niet te verwarren met ons Kamerlid Willem Helsdingen, heeft de kinderachtigheid te probeeren te ontkennen, dat het onwaardige besluit op een bestuursvergadering zou zijn genomen, omdat niet een bestuursvergadering maar de **aanwezige bestuurders** het besluit hebben genomen. Gelijik bekend vormen de aanwezige bestuurders, die een besluit nemen, het bestuur, en moeten we ons dus met ernstiger argumenten dan met dat van den ouden Helsdingen bezig houden.

Ernstiger is reeds wat pg. Spiekman schrijft. Spiekman was op de vergadering niet aanwezig, en mocht Spiekman dus iets *persoonlijks* meenen te vinden in ons vorig stukje, dan houde hij dat voor niet gezegd. Maar wanneer Spiekman bezwaar er tegen mocht hebben, dat wij van meening zijn, dat de geest die uit deze daad van het Federatiebestuur spreekt en de zijne één zijn, dan moet hij zijn 4-kolommig stuk in Het Volk van Donderdag 19 November jl. nog maar eens rustig overlezen. Dan zal hij wel merken dat hij zich vergist en dat wij gelijk hebben: het Rotterdamse Federatie-Bestuur en Spiekman zijn hierin één. Want wat doet Spiekman? Wij zeiden: De Tribune wordt verboden en dat is dompers-tactiek. In plaats dat Spiekman beide dingen rustig erkent, en zich van deze onwaardige daad tevens schoonwascht door de eenvoudige mededeeling van zijn alibi, — probeert hij de onwaardigheid van het Rotterdamse verbod door een nog onwaardiger *Heize* op ons en onze geestverwanten te overbieden. In plaats van tegen het Rotterdamse Federatie-Bestuur de aangeklaagde, trekt hij tegen de Redactie van De Tribune, den aanklager op, met het oude, beproefde Barbertje Moet Hangen!

En van het verbod zelf zegt hij: Men kan over dit besluit verschillend oordeelen. Neen Spiekman, een Socialist kan hierover slechts één oordeel hebben: Het verbod is domperij, die de Partij nadeelig is.

En wat dan ook naar onze meening nog ernstiger is in dit geval dan het ernstige optreden zelf van pg. Spiekman, het ernstigste van al, dat is: het ganschelijk zwijgen van de Redactie van Het Volk. Dit maakt het partij-orgaan tot medeplichtige van de Rotterdamse domperij.

STRIJDT MEE.

Strijdt met ons, o makkers, voor 't komen der tijden, Dat geen man en geen vrouw van de aarde zal scheiden zonder vreugde's lag te hebben verstaan. Uit den wil die wij kweken, groeien de daden, Ons werk en ons voelen vormen de zaden waaruit zal opbloeien het blijde bestaan.

Van den Vrouwenarbeid.

I.

De ontzaglijke beroering die wij nu met dezen crisistijd weer doormaken, zou in staat zijn de verwachting te wekken dat wij dicht voor de eind-catastrophe, dicht voor den fellen eindstrijd moeten staan. Toch kan daar geen sprake van zijn, wijl het proletariaat nog niet bij machte is de productie te ontnemen aan de handen der winst-ondernemers en ook nog niet bekwaam er toe zou zijn op dit oogenblik, de leiding te voeren van de productie om voorziening in de behoeften.

't Is goed ons daarvan rekenschap te geven. Onze verontwaardiging over wat wij aan ellende van honger en gebrek rondom ons weten over de heele wereld; ons bewustzijn, dag aan dag door de feiten versterkt, van den fellen wil der reactie om met de vele machtsmiddelen die haar ten dienste staan het zich opheffend proletariaat neer te slaan, doet ons snaken naar hevigheid van verzet, naar verpletteren op onze beurt van de reactionaire bent. Daarom is het goed ons zelf voor te houden, dat wij daaraan nog niet toe zijn, dat we daaraan niet toe kunnen zijn zoolang niet het proletariaat in veel sterker mate dan nu nog het geval is, aan zich zelf is ontdrekt als de revolutionaire macht die bestemd is, dit werk te volbrengen. 't Is goed in tweeërlei opzichten, 1e omdat het ons dwingt ons te hevig gevoel in te binden, 2e omdat het ons doet grijpen naar het eenige middel dat ons ten dienste staat, n.l. onze volle kracht te leggen in de verdere bewustmaking van het proletariaat of juist gezegd onze volle kracht te leggen in het bevorderen van de voorwaarden die de verdere bewustwording van het proletariaat tot een noodwendigheid maken.

Nu is het een feit, dat wij betreuren kunnen of niet, maar waaraan voor het oogenblik niet is te ontkomen, dat de meening der partijgenooten zoolow in 't buitenland als bij ons, uiteenloopt ten aanzien van de beste wijze waarop de bewustwording en daarmee de macht van het proletariaat waar de sociale revolutie op wachtende is, moet worden bevorderd. Ik wil op den voorgrond stellen en als vaststaand aannemen, dat ieder die zegt: „ik ben Sociaaldemocraat”, inderdaad den wil heeft langs kortsten weg het proletariaat die macht te doen erlangen, die macht tot *volledig* ter zijde zetten van heelen kapitalistischen rompslomp — van het regeeren van bovenaf, van het bevoorrecht van enkelen boven anderen, van nationalisme (zucht om stam- of rasgenootschap zwaarder te laten wegen dan in den loop der tijden ontstane samenvoegingen) van sexualisme — zou ik willen zeggen — (neiging om meer te rekenen met *man* of *vrouw* zijn, dan met het *mensch* zijn), in één woord van elken vorm van dwang of uitbuiting.

Wie d't niet wil, wie het met het kapitalisme op 'n accoordje wil gooien, wie wil handhaven op eenigerlei wijze het systeem, dat heerschen voorschrijft van bovenaf over wat *opzettelijk* klein en onmachtig gehouden wordt — en die dan toch zich sociaal-democraat noemt, die is een huichelaar. En ik wensch in geen enkel sociaal democraat een huichelaar te zien.

Waar dus verschil van meening bestaat, daar neem ik aan, dat of het oog van den een en dat van den ander zich richt langs verschillende lijnen maar naar een gemeenschappelijk eindpunt, of dat *onopzettelijk* in verkeerde richting wordt gekoken.

Een van de punten nu, waarop zoolas bekend is, in onze partij verschil van meening is gebleken, is de vrouwenarbeid. Het is van groot belang, dat alle partijgenooten de beteekenis van die kwestie beseffen. Die beteekenis, de draagwijdte der kwestie is inderdaad niet gering. Ik weet, dat er partijgenooten zijn, die meenen dat ook binnen de wanden harer woning de vrouw in voldoende mate revolutionair van zin kan blijven om steeds bereid te zijn, de offers te brengen die de klassenstrijd van haar vraagt; die meenen, dat de ellende die zij in haar eigen woning ondervindt, het eeuwig tekort aan de noodigste dingen haar van zelf revolutioneeren. Daartegenover staat de meening van anderen (onder wie ik zelf behoort) dat in

stede van te revolutioneeren die in de enge woning grootendeels alleen-doorgemaakte ellende ontzenuwt en afstompt, onontvankelijk maakt voor de meeslepende kracht van den klassenstrijd en dat b.v. in de eerste plaats uit *die* woningen de onderkruipers voortkomen. Ja — wellicht als reeds jaren lang het algemeen vrouwenkiesrecht zou hebben doorgewerkt, aangenomen dat de sociaal-democraten er in zouden hebben kunnen slagen ook dien huiszittenden onder de vrouwen, de beteekenis van het stembiljet zoo goed te doen begrijpen dat zij er inderdaad gebruik van maakten, ja wellicht zouden zij dan revolutionair hebben kunnen blijven, omdat zij door hare stem feitelijk aan den strijd deel konden nemen. Maar zoover zijn wij niet Wat erger is — als gebeurde wat sommigen onzer partijgenooten wenschen, n.l. dat de loonarbeid der vrouw door het zooveel mogelijk beperken van den arbeid in fabriek of werkplaats (of school of bureau) der *gehuwde* vrouw, werd belemmerd, zou er kans zijn dat het verkrijgen van het juist in 't zicht komende arbeiderskiesrecht wederom tot in lengte van dagen verschoven werd, ten eerste omdat met het terugdringen der vrouw uit de productie-arbeid haar economische beteekenis voor de maatschappij weer afnam, en als gevolg van dien ten tweede omdat de belangstelling der vrouw voor den door de economische verhoudingen beheerschten politieken strijd zou verflaunen.

Er bestaat bij velen een soort van vrees, van afkeer, tegenzin of hoe men het noemen wil, tegen het geven van een schema der toekomstige samenleving. Wij zetten ons leven in voor den strijd om de kapitalistische maatschappij-orde de plaats te doen ruimen aan de socialistische, maar onderwijl zijn velen onzer huiverig, lijken althans dat te zijn, een voorstelling te geven van hoe die socialistische maatschappelijke orde zijn zal. Wij komt dat voor een ongerijmdheid te zijn. Ik ben integendeel van oordeel, dat onze warmste bezieling voor den strijd ontstaan moet uit de vergelijking van wat wij in de toekomst voor de menschheid en voor elken afzonderlijken mensch verwachten met datgene waarmee menschheid en afzonderlijke mensch zich nu moeten behelpen. Maar bovendien geloof ik, dat reactionaire neigingen onder de partijgenooten als waartoe ik den wensch en het streven reken om de deelname der vrouw aan den maatschappijlijken arbeid wederom te beperken, voor een groot deel voortkomen juist uit dat verzuim van te kijken naar en rekening te houden met hetgeen bereikt moet worden in de toekomst.

Waarvoor, voor wat voeren wij onzen hevigen klassenstrijd? Wat willen wij er mee bereiken? Toch niet *alleen*, dat de krankzinnigheid van honger, *lichamelijke honger* bij *mogelijkheid* van *overvloed* van *voedsel* voor *allen*, ophoudt? Als wij de distributie (de verspreiding onder de menschen) van het product eenmaal in handen hebben genomen, is daarmee onze taak toch niet afgelopen? We willen in de toekomst toch meer dan lichamelijk verzadigd te zijn? We zullen toch willen kennen en weten, willen *begrijpen* wat wij genieten, en willen *genieten* door *begrip*? Dat, waartoe nu de wilde jacht om het leven, de ontzettende onderlinge strijd, den meesten of den tijd, of de voorbereidende ontwikkeling of beide onthoudt; het kennisnemen van het „hoe en waardoor” der dingen die rondom ons zijn, van de wonderen der techniek, van de toepassingen der natuurkennis — dat, dat weten en begrijpen van het „hoe en waardoor” zullen wij toch willen, dat gemeen goed zal zijn voor *allen*!

Die eischen aan het later maatschappelijk leven te stellen, hebben wij in het oog te houden, wanneer wij onze strijdmiddelen van nu, aan onderzoek en keuring onderwerpen. En wij moeten ons wel wachten, ter wille van eenzijdig-getaxeerde schade, een middel dat in werking is gesteld door den eigen uitgroei der menschheid, door de zelf-ontwikkeling van het kapitalisme tot socialisme, ter zijde te stellen, te *trachten* ter zijde te stellen.

En wat *anders* zouden wij doen, wanneer wij het ontvoeringsproces der vrouw trachten te breken? Trachten te breken door haar, de vrouw, weer meer binnen de wanden harer woning terug te dringen. Dat proces breken, is het

niet waar? De duizenden loopen hongerig rond, thuis is geen eten, alles wordt verpand, de loonen, van wie nog werk hebben, worden gedrukt door de patroons en hun organisaties. Maar de koopkracht is gestegen. „De koopkracht van de gegoeden is tijdelijk verminderd, die der groote massa slechts weinig geschokt!” omdat zij te voren zoo prachtig gestegen was!

Men wordt niet voor niets door de bourgeoisie tot professor en kamerlid benoemd!

Maar het treffendste wat onze partijgenoot opmerkt is dit, dat Treub voor enkele jaren schreef dat crisis al meer en meer onwaarschijnlijk wordt, omdat de arbeiders zooveel meer verdienen en dus veel meer van de productie kunnen consumeren. Daardoor wordt overproductie langzamerhand onmogelijk.

En nu een erger crisis dan alle vroegere hem logenstraft, nu bewijst zij, volgens hem, ook dat de koopkracht zoo gestegen is Van dezelfde grootere koopkracht die de crisis zou voortkomen, is nu de crisis zelf het beste bewijs!

De crisis van 1907 is er duidelijk eene die in geen essentieel punt van hare voorgangsters verschilt. Het kapitalistisch stelsel heeft geen nieuw monster voortgebracht, maar een gedrocht gelijk aan de vorige tien kinderen, die het baarde in de 19de eeuw. (Slot volgt.)

¹⁾ Wat disconto is, is voor eenigen tijd door de Wolff in dit blad uiteengezet.

²⁾ Dat de graanprijzen hoog bleven, ligt aan het grondmonopolie. Het graan heeft zijn eigen wetten van prijsvorming. Het kan ook het allerminst gemist worden, en daardoor betrekkelijk minder van prijsvermindering te lijden hebben.

³⁾ Over een andere haast ongelooflijke bewering van den professor: dat de prijzen zoo hoog zijn gebleven omdat er stilstand en achteruitgang in het aanbod van waren geweest is, verwijzen wij naar de N. T.

Einde Mei 1907 . . . 2601	Einde Juli 1907 . . . 2571
„ Juni 1907 . . . 2594	„ Aug. 1907 . . . 2519
	„ Sept. 1907 . . . 2457

Wat is de eenvoudige les van deze cijfers?

Deze, dat wederom precies als vroeger de „uitbarsting” is voorafgegaan door een flinke prijsstijging samenvallend met den tijd van overrijke productie of *overproductie* einde 1905 Deze houdt aan tot Mei 1907. Daarna begint een daling aan den vooravond van de uitbarsting Bij de uitbarsting in October zijn de prijzen reeds een flink stuk gezakt.

Het lijkt er dus niet naar dat de crisis is voorafgegaan oor een prijsstijging.

In gewoon Hollandsch: Treub heeft weer eens staan liegen.

⁵⁾ Maar „de hooge prijzen houden in het krisistijdperk nog aan”.

Saks gaat ook dit weer na. De gemiddelde wereldmarktprijzen der 22 voornaamste waren moeten het natuurlijk uitwijzen. Hier zijn zij:

Einde Sept. 1907 . . . 2457	Einde Jan. 1908 . . . 2304
„ Oct. 1907 . . . 2414	„ Febr. 1908 . . . 2266
„ Nov. 1907 . . . 2360	„ Mrt. 1908 . . . 2263
„ Dec. 1907 . . . 2310	„ April 1908 . . . 2195

Derhalve een daling, na de paniek van October, tot de zelfde laagte als in 1903. het begin van den nieuwen productie-kringloop.

Saks toont dan nog aan, dat wel eenige zeer belangrijke artikelen langen tijd weerstand hebben geboden aan de daling: vooral de steenkool en het ijzer in Duitschland. Maar ook van het ijzer is sinds December de prijs gevallen; dat zij zoo lang stand hielden, wordt veroorzaakt door de sterke Deutsche kartels.³⁾

Zeer goed en voor Treub kenschetsend is nog wat Saks hieraan toevoegt. De professor schrijft: „dat de prijzen in tijd van crisis hoog blijven en zelfs stijgen, dat bewijst wel hoe de koopkracht der arbeiders gestegen is”. Ongelooflijk,

met een geld- en niet met een productiekrisis te doen hebben, is wel dat zij niet is voorafgegaan door een prijsdaling der goederen. Integendeel, zij is voorafgegaan door een prijsstijging en de hooge prijzen blijven ook nu nog.”

Saks heeft de *feiten* weer onderzocht. Wat vond hij? Krisis van 1825. De prijzen lopen in '24 en '25 sterk op. Plotseling in Juli begint de prijsval, dan komt de „krach”, de prijsval duurt het heele jaar '26.

Krisis van 1836. Na groote stijging gedurende '35 en begin '36, vallen de prijzen bij het uitbreken der crisis eerst langzaam, maar blijven vallen tot midden '37.

Krisis 847. Evenals bij de vorige bleven de prijzen bij de eerste beurskrisis, die aan de groote crisis voorafgaat, onaangestast. Ze stijgen nog. In '47 houdt de stijging op. De paniek komt, langzaam dalen de prijzen. Eerst in '48 dalen zij sterk.

Krisis 1857. De prijzen stijgen sterk tot aan de uitbarsting. In October plotselinge val.

Krisis 1867. Belangrijke algemeene prijsval.

Tijdens de depressies van 1873 tot 1900 vertoonen de prijzen bij het sterker worden der depressie een dalende, bij het verbeteren van den toestand een stijgende beweging.

In het algemeen dus: sterke stijging vóór de crisis in den tijd der overrijke productie. Dan, voor en na de uitbarsting, meer of minder heftige prijsval, die geruimen tijd aanhoudt.

En hoe is het nu in 1907? Het indexcijfer van den Engelschen „Economist”, d. i. de bij elkaar opgetelde gemiddelde wereldmarktprijzen van 22 der voornaamste soorten van waren, vertoont de volgende rijzing en daling sinds de crisis van 1902, toen dus een nieuwe productie-kringloop haar stijgende lijn begon:

Einde Dec. 1902 . . . 2003	Einde Nov. 1906 . . . 2501
„ „ 1903 . . . 2197	„ Dec. 1906 . . . 2499
„ „ 1904 . . . 2136	„ Jan. 1907 . . . 2494
„ „ 1905 . . . 2332	„ Febr. 1907 . . . 2521
„ „ Juni 1906 . . . 2362	„ Mrt. 1907 . . . 2516
„ „ Oct. 1906 . . . 2458	„ April 1907 . . . 2549

proletariaat verzwakken. De ontvoogding der vrouw, haar economische gelijkwording met den man is een der door het kapitalisme zelf gekweekte middelen, die leiden moeten naar de wedergeboorte van het kapitalisme tot den hoogereren maatschappij-vorm van het socialisme.

Zouden wij de dwaasheid willen begaan, ons zelf dat middel uit de handen te slaan! Meent men dat het socialisme zich voltrekken kan aan een mensdom waarvan de eene helft leeft van economische afhankelijkheid van de andere?

M. M.

Uit de Vakbeweging.

De Werklozen-demonstraties.

Over het artikel van Oudegeest, dat onder dezen titel in „De Vakbeweging” van 15 Nov. jl. verscheen, en waarover een ander vakvereenigingsman reeds in dit nummer van „De Tribune” aan het woord is (zie het artikel *Een Les*) schrijft de hoofdbestuurder van den Diamantbewerdersbond *Bern. van Praag* in het jongste Weekblad van den A.N.D.B. een hoofdartikel, dat wij hieronder in zijn geheel opnemen. De betekenis van het stuk van Oudegeest kan men uit *Een Les* en uit Van Praag's artikel voldoende leeren kennen. Van Praag schrijft dan:

Voor zoover dit artikel (van Oudegeest, *Red. Tr.*) gericht is tegen de werkzaamheden van den (Amsterdamschen) Bestuurdersbond, kunnen wij de beantwoording overlaten aan diens bestuur.

Waar evenwel tevens wordt betoogd, dat deelname van het plaatselijke centrale vakvereenigingslichaam (aan de werklozen-actie), in overleg met de S. D. A. P., onjuist zou zijn, en den vertegenwoordiger van den A. N. D. B. wordt voorgelaten, dat hij op die vergadering (van den Bestuurdersbond nl.) wat „bedachtzamer” had behooren te zijn „en tegen het malle plan” had behooren te spreken en te stemmen, past het hier over deze kwestie het een en ander te zeggen.

Het motief, dat gebezigd wordt, om het onlogische van deelname der vakbeweging aan de werklozen-demonstraties aan te toonen, is allereerst, dat de vakbeweging geen belang heeft bij die deelname en zich onbewust in een *avontuur* zou storten.

Met verwondering zullen velen onzer deze motiveering vernomen hebben.

De vakbeweging zou er geen belang bij hebben, om daar, waar kans bestaat groote groepen ongeorganiseerden bijeen te brengen, haar standpunt te kunnen uiteenzetten omtrent de vraag, hoe deze uit hunne bepaalde positie te brengen?

Behoort het niet tot het terrein van de plaatselijke vakvereenigings-centrales, om, met de afdelingen van de S. D. A. P., in tijden als deze, nu onze regeeringen in Kamer en Gemeenteraden kwamen verklaren van het bestaan van groote werkloosheid niet veel te weten, te trachten de werklozen bijeen te brengen, ten einde hen als een aanklacht tegen het kapitalistische uitbuitings-systeem aan de kapitalistenklasse te toonen?

Men vreest zich in een gevaarlijk *avontuur* te storten. Maar welk *avontuur* heeft men hier toch op het oog? Vreest men eene algemeene staking bij deelname van de vakbeweging aan de werklozen-actie?

Dat is toch wel wat al te dwaas. Wie denkt aan zoo iets onzinnigs?

Wie het vergaderingsverslag van den A. B. B. gelezen heeft en kennis nam van het „malle plan,” zal bemerkt hebben, wat met zulke werklozen-demonstraties bedoeld is.

Daarin wordt genoemd: het houden van cursusvergaderingen, het verspreiden van brochures, het houden eener werklozen-telling, het beleggen van eene groote meeting, gevolgd, zoo mogelijk, door straat-demonstraties enz.

Daarbij werd onzerzijds niet opgemerkt, dat „dit plan van actie wat vager moest zijn,” doch alleen de opmerking gemaakt, dat eene werklozen-beweging niet vooraf in details is vast te stellen, doch slechts in verband met haar geheel verloop en tijdens dat verloop kan bepaald worden. Iets geheel anders, dan zelfs met den besten wil uit den aangehaalden zin door den Redacteur van *De Vakbeweging* er uit gehaald kan worden.

Uit het voormelde program van werkzaamheden is toch geen enkel avontuurlijk plannetje te halen, dat de Redactie van *De Vakbeweging* zoo ongerust behoeft te maken; tenzij het avontuurlijke zou gelegen zijn in de straat-demonstraties. Hij zal toch wel gelooft, dat de bestuurders van de betrokken organisaties zooveel verantwoordelijkheidsgevoel bezitten, dat zij daartoe *alleen* zullen besluiten, indien uit het vergaderingsbezoek kan afgeleid worden dat wij de arbeiders achter ons hebben? De vrees, die hier bij deze beweging voorzigt, begint eenigszins te gelijken op die, welke heerschte ten opzichte van deelname aan de Kiesrecht-actie.

Aanvankelijk na de oprichting van het N. V. V. werd van bestuurszijde stevig vastgehouden, dat die strijd niet behoorde tot de taak der vakbeweging. Uitsluitend de politieke partij der arbeiders behoort dezen strijd te voeren, klonk het gedurende de eerste jaren van de zijde van Redactie en Bestuur N. V. V.

Drie jaren na de oprichting van het N. V. V. kwam zoowaar van Bestuurszijde een voorstel tot deelname aan dien strijd in samenwerking met de S. D. A. P. *)

Geeft zulk een frontverandering binnen zulk een korten termijn niet te denken?

Moest daaruit niet geleerd zijn, dat zulk een enge afbakening van de taak der vakbeweging (men versta mij hier wel; ik bedoel niet de taak van de vakvereeniging, doch de combinatiën van vakvereenigingen in eene plaats of in het geheele land) niet zoo heel gemakkelijk vol te houden is?

De vakbeweging heeft toch bij haar gewone taak: het verkrijgen van directe verbeteringen, ook eene sociaal-politieke taak. Tot deze taak moet voorzeker ook de werklozen-beweging gerekend worden. De werklozen aan hun lot overlaten en hen bij hunne anarchistische broederen ter leering te laten gaan, hen niet onzerzijds in de gelegenheid te stellen te vernemen, dat alleen door de door ons allen gewilde organisatie hun positie en hun toekomst verbeteren kan, zou daarin geen „belang” voor de vak-

beweging schuilen? Er zou gevaar bestaan om in zulk een beweging, met zulke doeleinden, samen te werken met de S. D. A. P.? Maar waarin bestaat dan toch dat gevaar? Hebben wij er *beiden* niet belang bij, de arbeiders tot organisatie te brengen? Gaat hier niet noodwendig beider taak te samen tot één doel: organisatie? Hier ziet men, in deze samenwerking, een gevaar dat niet bestaat. Ik zou haast zeggen: men ziet spoken bij daglicht.

En thans nog een enkel woord omtrent de houding van den vertegenwoordiger van den A. N. D. B. Gevraagd wordt, of hij, die sprak ter verdediging van deelname, in opdracht zijner organisatie sprak.

Gescheiden van het persoonlijk karakter dier vraag mag het gewicht van haar betekenis wel in twijfel getrokken worden. Men zou immers met hetzelfde recht kunnen vragen: spreekt de Redactie van *De Vakbeweging* namens de Nederlandsche vakbeweging? Want waar ter wereld heeft de algemeene vergadering van het N. V. V. zich over de Redacteur's meening uitgesproken?

De Redactie van *De Vakbeweging* kan evenwel gerust zijn. Die afgevaardigde van den A. N. D. B. ging niet buiten zijn bevoegdheid en was volkomen gerechtigd namens den A. N. D. B. te spreken.

In het begin van dit jaar werd de kwestie van deelname aan de werklozen-demonstratie in onze Bondsraad besproken. Principieel bezwaar tegen deelname, of tegen samenwerking met de S. D. A. P., werd daar niet vernomen. Eenige bezwaren van ondergeschikten aard en wenken ten opzichte van de straatdemonstratie werden te berde gebracht, doch besloten werd tot deelname. Sinds dien is er in de Nederlandsche arbeidersbeweging niets veranderd, dan dat enkele personen eene afwijkende meening hebben verkon-

digd. Waar de agenda van den A. B. B. ettelijke weken vooraf bekend was en in den Bondsraad geen enkele stem tot revisie van onze houding, de vorige maal aangenomen, was gehoord, waren de vertegenwoordigers van den A. N. D. B. volkomen gerechtigd op te treden zooals zij deden.

Gewichtiger is evenwel de beschuldiging dat de A. N. D. B. de vakbeweging iets heeft aangeraden „dat men zelf niet heeft aangedurfd.” Bij het lezen hiervan, komt onwillekeurig de gedachte op, dat hier gebrek aan argumentatie aanwezig is. De A. N. D. B. *alleen* zou ten behoeve van zijn werklozen eene straatbeweging hebben moeten beginnen? Is er anarchistische denkwijze mogelijk? Een enkele vakvereeniging moest voor eene sociaal-politieke aangelegenheid gaan betoogen? Ieder zal toch moeten toestemmen, dat dit de reinste onzin is. Daar dachten wij natuurlijk nooit aan, omdat zulks niet in ons belang was. Hiervan moest men toch tegen ons geen argument maken.

Wij kunnen dan ook de afstorting aan ons adres op dien grond allermint begrijpen en meenen, na zulk eene argumentatie van het verkeerde onzer houding, ons niet te veel er van te moeten aantrekken.

Rest ons slechts te verklaren, dat, na aandachtige lezing van het artikel, het ons niet is mogen gelukken „de schade” die deze geheele zaak aan de vakbeweging zou berokkenen, te kunnen inzien.

Als een verstokte zondaar zijn wij dan ook voornemens volgende maal hetzelfde te doen. BERN. VAN PRAAG.

*) Dit is eenigszins onjuist, meent de Redacteur van het Weekblad van den A. N. D. B. in een noot. Het Bestuur van het N. V. V. bestreed de stelling, dat A. K. behoort tot wat men arbeiderswetgeving noemt. Deelname van het N. V. V. aan de kiesrechtactie werd voorts bestreden zoo lang de aangesloten bonden zelf niet deelnamen. Toen in de bonden de drang tot deelname kwam, was er voor het N. V. V. niet langer reden tot verzet.

Boekaankondiging.

De Nieuwe Tijd. — Het Oktobernummer van *De Nieuwe Tijd*, S.-D. Maandschrift onder Redactie van Van der Goes, Gorter, Herm. Heijermans, Henr. Roland Holst, Saks en Wibaut, ligt nog steeds ter aankondiging voor ons. Het bevat een eerste artikel van Ant. Pannekoek over *De Partijdag in Neurenberg* en eerste artikel van Joh. Visscher over *Het Nieuwe China*. Verder een vervolg van Gorter's *Kritiek op de Litteraire Beweging van 1880 in Holland*, waarin de twee groote dwalingen van Willem Kloos ten opzichte van het godsbestaan en de daadwerkelijke bestaanbaarheid van broederlijkheid worden aangewezen. De eigenlijke artistieke theorieën van Kloos zullen in een volgend artikel worden behandeld. Het slot van Bongers' *Een Apologie van den Oorlog*, een bespreking van Prof. Steinmetz' boek over den Oorlog, vindt ook zijn plaats in deze aflevering. Verder een gedichtje van Bonn. Vooral het rustig ontleedende artikel van Pannekoek over het Deutsche Partij-Kongres maakt de aflevering alleszins lezenswaardig voor de breede schare van arbeiders, voor wie deze wetenschappelijke, socialistische beschouwing der dingen immers broodnodig is. Jammer dat de aflevering enkel uit vervolgartikelen bestaat.

Ingezonden.

Kursus-Van der Goes.

W. R.

Uw opmerking aan het adres der „Blijde-Wereld”-lingen in het laatste no. der „Tribune”, inzake den cursus-Van der Goes is billijk noch juist.

Niet billijk. Immers alle Friesche predikanten, die tot het bijwonen der drie vergaderingen werden uitgenoodigd, zijn in den winter de meeste avonden bezet met allerlei ambtelijk werk. Van niemand onzer kan men verwachten, dat hij op drie willekeurige avonden te A'dam kan komen. Als de federatie inderdaad prijs gesteld had op de aanwezigheid van een der onzen, had men de datums in overleg met ons moeten vaststellen.

Niet juist. Toen allen verhinderd waren op de eenmaal vastgestelde avonden te komen, heb ik aan den secretaris der Federatie geschreven, dat ik bereid was na half Jan. een avond te komen spreken en een anderen avond met

v. d. Goes te komen debatteren; ik verzocht hen, zoo mogelijk den cursus-v. d. Goes tot Jan. 1909 uit te stellen. Ik heb hierop van Pieters geen antwoord ontvangen, waaruit ik afleid dat uitstellen niet mogelijk was. Uw opmerking aan het adres der „Blijde-Wereld”-lingen is alzoo en onbillijk en onjuist.

Br. 17 Nov. '08.

A. V. D. HEIDE.

Naschrift van de Redactie. De opmerking was van onzen verslaggever.

Lawaaisaus.

In het laatstverschonen nummer van *De Tribune* gebruikt R. ongeveer $\frac{1}{4}$ kolom om den lezers kenbaar te maken dat hij de door de Groningsche Prolet. Ontwikkelingsvereeniging gepubliceerde beginselverklaring absoluut niet begrepen heeft.

R. laat de heele beginselverklaring afdrucken en begint dan: „Bovenstaande rebus *) werd ons in *Het Volk* van 21 Oct. j.l. ter oplossing aangeboden” enz.

Geeft hij nu de oplossing? Neen, hij kan dat niet, wat blijkt uit zijn gezegde:

„De inhoud immers is zò duister, zò verward dat een behoorlijke ontleiding onmogelijk is en men slechts in het *sombere vermoeden* kan vervallen” enz.

Nu ware het m. i. daad van gezond verstand geweest te zwijgen, te wachten of soms een ander de „oplossing” wel wist te geven of... inlichtingen te vragen.

Niet aldus R.! Vanuit zijn „sombere vermoeden” gaat hij critiseeren? Zelfs adviseeren (zie de slotzin van 't artikel („Geestelijke Hutspot”). Dat dit moest leiden tot onzinnig geschrijf kan niemand verwonderen, om te critiseeren dient men het te critiseeren onderwerp toch te begrijpen.

R. neemt dan ook allereerst zijn toevlucht tot „geestigheid”, een goed begin, denkt hij, is 't halve werk. In zijn opschrift gebruikt hij een beeld, ontleend aan de keuken, zondigt daarna direct tegen de bekende regel: „Verandering van spijs doet eten.”

Niet lang geleden toch, zijn we door hem of een ander in de *Tribune* op hetzelfde gerecht onthaald.

Dit is echter van ondergeschikt belang.

Erger maakt R. het, waar hij spreekt van: „een beginselverklaring, die blijkbaar is opgekomen uit „rijpende verstandsverbijstering.”

Ik ben zoo vrij een dergelijke uitspraak te kwalificeeren als *hoogst onzinnig* of *gemeen*. Onzinnig, wanneer R. het oog daarbij heeft op het gepubliceerde als zodanig; uit eenige regels druk is geen „rijpende” verstandsverbijstering te diagnosticeeren — gemeen, wanneer hij niet 't gepubliceerde, maar degene, die gepubliceerde bedoelt, los van 't nu geschrevene.

't Laatst is het waarschijnlijkst! —

(Nadrukkelijk wil ik hier bijvoegen, dat ik uitsluitend op eigen initiatief en verantwoording dit hier schrijf, dat ik geenerlei overleg gepleegd heb met leden der P. O. V. — Dr. R. en v. d. V. zijn bovendien uitstedt.)

't Is mijn bedoeling niet, op het artikel van R. nader in te gaan. Iemand, die afgaat op een *sombere vermoeden*, verder blijk geeft, heel duidelijk, niet te kunnen of te willen lezen, verdient niet ernstig te worden genomen.

Mijn doel, voor dit oogenblik, is alleen te protesteeren tegen een dergelijke wijze van behandeling van een ernstige zaak. Ik wil eindigen als R. met een advies en wel het volgende:

R. leere, in afwachting van het verdere rijpingsproces onzer verstandsverbijstering, goed, nauwkeuring lezen, een eerste ver-eische voor een criticus!

Is hij daarin geslaagd, dan bestaat de kans dat hij, wanneer wij eenmaal verder „gerijpt” iets naders publiceeren — en dat wil hij immers zoo gaarne — in staat zal zijn, onze volgende „rebus” op te lossen en dienaangaande den lezers van *De Tribune* degelijke kost voor te zetten, want om een keuken-kwalificatie te geven aan zijn onderhavig geschrijf zou ik willen kiezen:

Lawaaisaus met een stinkei.

Gr.

A. M.

*) Cursiveering van mij. A. M.

Naschrift: De Redactie kan zich slechts in zooverre met dit artikel vereenigen, dat we het opschrift juist vinden: Lawaaisaus.

Korrespondentie.

Wederom moesten wegens overvloed van Kopie eenige artikelen en rubrieken, o.a. de Economische Kroniek en Indische Brief, achterwege blijven.

Advertentiën.

Steinlen-Kalender voor 1909.

40 bij 30 cm. — Prijs f 0.75., per post 85 cts. Bevat zes Steinlen-platen met dekblad in kleurendruk. FRAAIE WANDVERSIERING.

CORN. HUYGENS

BARTHOLD MERYAN.

425 bladz. — Ingen. f 1.50, geb. f 1.90.

J. J. BOS KAZN., Kinkerstraat 300¹, Amsterdam.

AL onze klanten, ook zij die het door één of meer boeken te koop worden, ontvangen gratis en franco een ex.

:-: GULDEN AREN 1908 :-: :-: met bijdragen van M. J. Brusse, Steijn, Streuvels, e. a. Vele illustraties en portretten en een uitvoerige, goedverzorgde bibliografie.

— H. A. WAKKER'S BOEKHANDEL ROTTERDAM. — N. V. Diamantbewerkerbondsdrukkerij. — Amsterdam